

Se upp med aktierådgivare

Publicerad i *Socialpolitik* nr. 2/2000

Trots att jag är nationalekonom har jag på senare år fått allt svårare att intressera mig för massmedias ekonominyheter, som ofta påminner om veckotidningarnas bantningstips. Dock med den skillnaden att bantningstipsen är mer tillförlitliga än de s.k. aktieexperternas placeringstips.

Det som idag kallas ekonominyheter handlar mycket litet om frågor som rör sysselsättning och välfärd. Det är börskurser och finansiella nyheter som gäller. Ett program som A-ekonomi ägnar sig nu för tiden nästan uteslutande åt finansiella frågor. Börsanalytiker intervjuas, den senaste fusionen diskuteras. En expert uttalar sig om vad han tror om den långa tyska obligationsräntan.

Hur många bryr sig egentligen? Och de som verkligen bryr sig har väl redan inhämtat all denna information, och litet till, på betald arbetstid?

Dock är A-ekonomis sändningstid, strax efter den viktiga väderleksrapporten, idealisk om man vill ta en paus i TV-tittandet och gå och hämta en öl i avvaktan på Sportnytt.

Kanske har jag fel. Fler och fler svenskar tycks verkligen bry sig. Kanske tycker snart en majoritet av det svenska folket att börs- och valutakurser är intressanta?

Aktiesparande har blivit vår tids kanske största folkrörelse. En av de få som verkligen växer. Runtom i landet samlas varje kväll tusentals människor för att tillsammans diskutera placeringstips och tänkbara klipp.

Jag vill inte moralisera. Och jag inser mycket väl att det som händer på börsen påverkar fler och fler människors privatekonomi.

Av svenska folkets totala realinkomstökning förra året var hela 90 procent en följd av att vi blev rikare på våra aktier och fastigheter. Några av oss blev väldigt mycket rikare. Många inte alls.

Endast tio procent av hushållens förbättrade köpkraft var resultatet av ökad sysselsättning och höjda reallöner. Fler och fler svenskar tycker idag - med viss rätt - att det som händer på börsen är viktigare för deras privatekonomi än det som händer i avtalsförhandlingarna. Fler och fler känner lojalitet med de finansmarknader som nu tycks belöna oss för de uppoffringar i välfärd vi gjorde på 90-talet.

Än intressantare lär börskurserna bli när vi inom kort ska sätta av 2,5 procent av våra pensionspengar i diverse fonder som vi ska välja mellan. Frågan om ekonomisk trygghet på ålderdomen kan bli en fråga om att välja rätt aktiefond.

Vi kommer inte att lida brist på rådgivare. Mitt eget bidrag i denna genre är enkelt: lita inte på charlatanerna.

Det finns många goda skäl att misstro alla s.k. experttips. Ett skäl är att experterna ofta visat sig ha fel.

Ett annat, mer fundamentalt skäl är att *om* de köpråd som står i kvällspressens aktiebilagor verkligen hade någon substans, dvs var grundade på faktiska insikter om ett visst företags framtidsutsikter, så skulle denna information redan avspegla sig i den aktuella aktiekursen. Man kan inte göra några "klipp" genom att utnyttja information som redan är allmänt känd.

Däremot kan man ha tur - på börsen eller på Solvalla. Men det är en helt annan sak.

De enda experttips som verkligen är värda något är tips från insiders, dvs personer i ledande ställning i ett visst företag som har kunskaper som inte ekonomijournalister och börsanalytiker i gemen besitter. Men denna information - t.ex. om en nära förestående fusion, eller om oväntat stora eller små vinster - är bara värdefull så länge den är förbehållen just insiders. Dessa insiders kan utnyttja det faktum att de vet något som andra inte vet till att berika sig själva och sina närmaste vänner, men så snart informationen blir allmänt spridd förlorar den sitt värde.

Det är i detta avseende ingen skillnad mellan att spela på aktier och att spela på hästar. Om alla vet att en viss häst är bra blir oddset lågt. Det är en helt annan sak om hästens tränare ger dig ett "stalltips" - bara du och han vet att hästen Big Money just nu är i kanonform.

Speciellt lömsk och farlig är den rådgivning som når ut till en mindre krets av specialintresserade och som utger sig för att vara baserad på exklusiva kunskaper och insikter. Låt mig ta ett exempel, av många.

SE-banken ger då och då ut ett s.k. marknadsbrev - "Aktivt kapital" - till ett urval av sina kunder. I det marknadsbrev som är daterat den 10 april 2000 ger experterna vad som förefaller vara ett stalltips: "Köp WM-data!" Rådet åtföljs av en skenbart välinformerad analys av bolagets framtidsutsikter. Den aktuella kursen anges till 511 kronor.

Någon dag senare rasar WM-data med 30 procent på en enda dag. Den 14 april är den aktie som SE-banken uppmanade oss att köpa för 511 kronor värd 312 kronor. De (uppenbarligen väldigt få) som trodde på SE-bankens placeringstips har alltså blivit av med 40 procent av pengarna på fyra dagar.

Jag avråder ingen från att köpa aktier. Men jag avråder alla från att tro på s.k. aktieexperter.

Du kan lika gärna lyssna på den tioårige småländske pojke som häromåret vann svenska mästerskapet i aktieplacering. På frågan i en TV-intervju om hur det kom sig att han kunde så mycket mer än alla experter svarade pojken att han aldrig lärt sig någonting om aktier, utan bara satsat på företag som hade "roliga namn".

P.S. Efter det pinsamma intermezzot med den småländske pojken införde arrangörerna av de svenska aktiemästerskapen en åldersgräns på 18 år för deltagande i tävlingen.